

ניצוצות מהפעולה שקורית אי שם על במה, או מעל גלי השמיעה, הם עולים אולי מזוהם התודעה, והוא המכוער ממנו עולים הרעיונות ומחפשים אחיזה, אולי בעט האחוז ביד ושם נרשמים הדברים.

למשל בשיר 'אסופים', המתאר מקום בצורת אגן, שם נמצאים כל אותם פריטים שהם לא ממש חומר, כמו צלילים וצבעים הם במצב צבירה של נים ולא נים, עדיין אין מצב של ערות, אבל מתוך זה יכולים לעלות צירופים שונים, אם תתיר את מצבם, שכעת הם עקודים למקום הזה, כלומר ברצונו של מישהו יכולים אלה לעלות ולהשתנות, ואז באה הבקשה, אנא עשה משהו, כגון: הוצא מר ממתוק, הפרד ניצוצות מתוך קליפות, כלומר בתוך הרע אפשר למצוא את הטוב וברצונך תוכל להוציא את הטוב מתוך הרע. כל אלה נמצאים בתוך האגן, הוא הכלי או הכלים, ומשם אפשר לדלות שפע של טעמים, ניחוחות, שהם בשמי קטורת המוכרים במקרא, שהשתמשו בהם בקדושת המקדש. כל זה ברצונו, אם ירצה בטוב.

מלתחילה הגבלתי עצמי לשני שירים, אבל עכשיו אני מוצאת קושי לעמוד בסד עצמי זה. השיר 'למדנו הניגון' מלמד אותי, שרבר אחד הוא התכנון, דבר אחר קורה בפועל. איך יכולתי לפסוח על שיר מלא כל כך בחיינו היום,

שכל כולם מלאים בלימוד. השיר בכותרתו מבקש דבר פשוט: למדנו הניגון, רק ניגון, אבל מהו הניגון? הוא הכל, בניגון נמצא כבר הארצות הגנות, מתוך הניגון נצמח כמו הניגון שמתרומם וצומח וממנו משקיפים על הכל, על הצדק, או להפך, מתוך הניגון, שאם תרצה להשמיעו לנו, נשמע שוב את הקולות מסיני, השיר מבקש ומתחנן ומבקש עלינו זכות בזכות אבות: הראה לנו את כל אלה, אנא "זכנו בברכתך". כל כך פשוט, הדרך הטובה אל הטוב מוליכה דרך ניגון הידע.

השיר השני הוא 'איך יכלו מלאכיך לנגן'; שיר זה הכה בי בהפתעה, הייתכן? השאלה הגדולה ששואלת הכותבת ככה בחזית גלויה מול האל, איך עשית לנו את זה? למה?

על פי הקריאה שלי, השיר מתחלק לשניים, ראשית נשאלת השאלה אל מול אבא ואמא, שהם חוכמה ובינה, ואחר כך עובר אל המעשה - העקדה, ללא חסד - הוא הדין. והם, במצוקה הנוראה שהתרחשה עליהם,

נשאו אליו שפתם, בשמו הלכו והוא הסתיר פניו מהם. ביד אמן מתואר חלק מעשר הספירות, שהיו אמורות להיות כמו משען למשפחה לעם ישראל ולא היו.

בחלק השני מתואר העם שננטש לגורלו בידי מי שהיה אמור להושיעו אך הסתיר פניו, הסתתר מאחורי "מרחבי יח", והשאלה נשארה בחלל ואיננה יכולה להבקיע את קרום ההיגיון האנושי; האדם המשיך להתפלל בלחש, אפילו נשאר אחרון לפני הסוף ושואל בתמימותו, "איך יכלו מלאכיך לנגן, מןמור הַלְלוּיָהּ".

בכנות ובשקיפות תמימה כשל ילדה שואלת הכותבת: למה? והיא אשה מאמינה, ואין לה בעיה לשאול שאלה שגדולים מפחדים לשאול.

ועוד רחבה היריעה המשתרעת על פני הספר ולא אוכל להיכנס לכל אותם נושאים מופלאים, בעיקר הנגינה, המוסיקה - עולם שלם גדול ומקיף את המשוררת, עוטף אותה והיא מתבנסת בחומה של עטיפה לטפת זו ומתרפקת עליה כרגשה גדולה. צד אחר בספר הוא הנחל, על כל סמלי הזרימה שהוא נשוא עמו.

שמחה גדולה היתה לי בפגישה זו עם הספר של חווה נתן, וניסיתי להביא כאן מעט ממנה.

♦
ר' מיפן

מין שבהם אינם מוכרים כסובייקטים והתשוקה אליהם מופעלת על ידי קטעים מגופם בלבד או בעיקר. החופש המיני שהשתרר במערב יש לו יתרונות מסוימים. הוא העניק ססגוניות והפתקנות לתשוקות המיניות ופעל גדולות ונצורות לדה-מיסטיפיקציה של המיניות. אבל במקביל הוא יצר מציאות חדשה שבה המין הופרד מכבליו של המפגש הרגשי המשמעותי עם הזולת, התובע אורך רוח, עניין באחר ורגישות שהתשוקה לסיפוק מידי מצמצמת. הייתי שמח אם הומוסקסואלים דתיים היו שומרים על איסור נגיעה במפגשים הראשונים עם בן-זוגם-המיועד כמו אחיהם ההטרוסקסואלים הדתיים. נישואים בין הומוסקסואלים נראים לי פתרון מצוין ליציירת הכרות משמעותית ארוכת טווח וחממה טובה לגידול ילדים. בעקבות פרשנותו של גרינברג צריך למעשה לשנות את ההלכה, והפרק האחרון בספר עוסק באפשרות האתא, במשך השנים נעשו שינויים לא מעטים בהלכות לפי הנסיבות וצרכי הזמן. השינוי הכולט ביותר בהלכה לדעת גרינברג הוא ההיתר שנוצר לקחת ריבית מהלוואות ליהודים באמצעות "התר עיסקא". ההתר הזה היה נחוץ לחיי המסחר של היהודים באשר הם ולא רק כדי לשמח אנטישמים, אף שתכלית האיסור המקורי היתה מוסרית מאוד - לא לחייב בריבית את העני הנזקק להלוואה מאחיו. אבל שינוי ההלכה לגבי הומוסקסואלים נועד לגונן על נפשם של אלה מהם שרצים להישאר במעגל האמונה ולהשתייך לקהילותיהם בלי סבל עמוק. כאן דיני נפשות. ראוי לזכור כי ברגע של תפנית מכרעת יכול כל הומו דתי להשתחרר מאחיותם ציפורניהם של רבניו ולפנות אל עצמו ולמסגרותיהם ההגותיות הנאורות של החילונים, ובכל זאת לשמור על זיקתו לתורה ולאולוייו. כמו בסיפור של קפקא, שער החוק קיים רק לגבי מי שמאמין בו ויושב לפתחו בהמתנה לחסד.

התרגום של זיו מילמן לספר הוא בעיקרו צלול וקולח אך נפלו בו גם הרבה שגיאות מצערות ומרגיזות שכותבים אחרים על הספר בעיתונות כבר מנו אותן. מן הראוי לתקנן במהירות הבאות.

♦
מרדכי גלדמן

איך יכלו מלאכיך לנגן

חווה צוטריין נתן: **ניצוצות מהמבוע, שירים, ציורים: שמייה** (חווה נתן), הוצאת צור אות 2013, 103 עמ'

בבואי לספר על ספר זה, עולה בי חשש מכישלונות שאולי אחטא בהם, כאשר חווה נתן היא חברתי: האם אדע להתגבר ולכתוב ככנות, אף שטבעי יהיה, שהעט, או נכון יותר הקלידים, ירצו לקלט ולשבח ללא האיוון הנכח. חווה צוטריין-נתן כותבת בכתיבה האופיינית לה, בדרך האינטואיטיבית, כלומר תוך כדי האזנה למוסיקה היא מתרכות ועוברת לעולם משלה ומשם היא דולה את חרזי האלמוגים של שיריה, כאלו דלתה אותם ממועמקי ים נרחב והוא ים התודעה שלה.

בקיאותה הגדולה והעמוקה ברזי ובסודות היהדות, הקבלה, כי על זה התחנכה וקיבלה תארים אקדמיים, באה לידי ביטוי בשיריה, אבל כל זה בטבעיות שבה השירים כתובים, וכאן מהמורה נוספת: האם אדע להתנהל בעושר זה של ידע, אשר בו השירים כתובים, בטבעיות כזו, ואין דרך להבין אותם, אלא בפיצוח ובהבנת כל אותם סמלים ורעיונות המפוזרים כאן בצורה מושכלת ופיוטית ביד אמן. האם אדע להיכנס לנבכי הידע הזה בסוד, כדי להגיע לפירושו ולדרשו, וידיעוטי בנושא חסכוניות וביסודות בלבד אני נעה בחומרים אלה.

בהמשך דברי אנסה להציג לפניכם טעימה מתוך שני שירים כדי לפתוח שער אל עולם מופלא זה, של שיריה של חווה נתן.

אבל תחילה אל שם הספר: "ניצוצות מהמבוע". כאמור, השירים נכתבים תוך כדי האזנה למוסיקה ואז עולים הרעיונות, לכן, כמו בהצתת גפרור, ניתזים